

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Бестемше ойыны

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/174229/

Абдрахимова Гульзада Кзыркановна

Лауазымы: Дене шынықтыру нұсқаушысы

Жетісу облысы, Көксу ауданы

Жұлдыз бөбекжай-балабақшасы

Кіріспе

Бестемше – қазақ халқының дәстүрлі ұлттық ойындарының бірі. Бұл ойын көбінесе балалар арасында танымал болған, бірақ кейде ересектер де ойнаған. Бестемше ойынының басты ерекшелігі – оның жылдамдық пен ептілікті қажет етуі. Ойын барысында балалар бір-біріне қарсы шығып, түрлі қимылдарды орындап, жеңіске жетуге ұмтылады. Бұл ойын адамның физикалық қабілеттерін, координациясын және ойлау дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, бестемше ойыны ұжымдық қарым-қатынасты нығайтып, балаларды топпен жұмыс істеуге, бір-біріне көмектесуге және өзара сыйластыққа тәрбиелейді.

1. Бестемше ойынының шығу тегі

Бестемше ойынының тарихы тереңде жатыр және ол көшпелі қазақ халқының тұрмыс-тіршілігімен тығыз байланысты. Бұл ойын ғасырлар бойы балалардың арасында кең таралған, себебі оның қарапайым ережелері мен құрал-жабдықтары болды. Бестемше ойыны үшін арнайы құрал-жабдық қажет болмағандықтан, оны табиғат аясында, далада, көшпелі тұрмысқа ыңғайлы жерде ойнауға болатын. Бұл ерекшелігі ойынның қазақ қоғамында кеңінен танылуына ықпал еткен. Бестемше ойынының мақсаты – балалардың дене қозғалысын, ептілігін, шапшаңдығын дамыту, сондай-ақ зейінін шоғырландыруға мүмкіндік береді. Ойында балалар бір-бірімен жарысып, жылдамдықты, реакцияны және өздерін дұрыс ұстауды үйренеді, бұл олардың физикалық және әлеуметтік дағдыларын жетілдіруге көмектеседі.

2. Ойынның негізгі ережелері

Бестемше ойыны қарапайым ережелерге негізделген және оны ойнау үшін бірнеше тас немесе арнайы ұсақ заттар (сүйектер) қолданылады.

2.1. Ойынға дайындық

- Ойынға 2-5 бала қатыса алады.
- Әр ойыншы 5 тасты пайдаланады.
- Ойыншылар шеңберге отырады немесе тегіс жерге жиналады.

2.2. Ойынның мақсаты

Бестемше ойынының мақсаты – балалардың ептілігін, жылдамдығын, зейінін және қол-аяқ координациясын дамыту. Ойын барысында балалар бір затты тастап, оны жинауға тырыса отырып, ойлау қабілеттерін жақсартады, сондай-ақ физикалық белсенділікті арттырады. Сонымен қатар, бұл ойын ұжымдық қарым-қатынасты нығайтып, балаларға бір-бірімен бәсекелесіп, өзара сыйластық пен әділеттілік принциптерін үйретеді. Бестемше ойыны балалардың көңіл күйін көтеріп, оларды ұйымшылдыққа тәрбиелейді.

2.3. Ойын ережелері

- **Бастапқы қадам:** Ойын басталғанда барлық тастар немесе ұсақ заттар жерге шашылады. Бірінші ойыншы бір тасты ауаға лақтырып, қалған тастарды бірінен соң бірін жинау керек. Бұл кезеңде тек бір тас жинау ғана рұқсат етіледі. Ойыншы тасты жинап болған соң, оны қайтадан ауаға лақтырып, келесі тасқа көшуі тиіс.
- **Кезеңдер:** Ойын бірнеше кезеңдерден тұрады, және әр кезеңнің қиындығы арта түседі. Алғашқы кезеңде ойыншы бір тасты ғана жинап, келесі кезеңдерде бір уақытта екі немесе үш тасты жинау қажет болады. Әр кезеңде ойыншының жинау дағдылары мен жылдамдығының артуы талап етіледі. Ойыншы тас жинаған кезде, басқа тастарды қателесіп қозғауға болмайды.
- **Жеңімпаз:** Ойынның жеңімпазы ережелерді дұрыс орындап, барлық тастарды ең жылдам және дәл жинаған ойыншы болады. Егер ойыншы бір қателік жасаған жағдайда, ол кезеңнен шығып, келесі кезеңді бастауға мәжбүр болады. Жеңімпаз анықталғаннан кейін ойын қайта басталуы мүмкін.

3. Ойынның тәрбиелік мәні

Ойынның тәрбиелік мәні өте маңызды, өйткені ол баланың физикалық, психологиялық және әлеуметтік дамуына әсер етеді. Бестемше ойыны балалардың ептілігін, қимыл үйлесімділігін дамытады, бұл олардың қол қозғалыстарын дәл орындауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ойын баланың зейінін шоғырландырып, әрекеттерді үйлестіру қабілетін арттырады. Ұжымдық ойындар балаларға бірлесіп жұмыс істеуді, достық

қарым-қатынас орнатуды үйретеді, бұл олардың әлеуметтік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Ойын арқылы балалар шыдамдылық пен табандылықты меңгереді, тапсырмаларды орындау барысында өз дағдыларын жетілдіріп, жеңіске жету үшін қажырлы еңбек етуге үйренеді. Осылайша, ойын балаға тек көңіл көтерудің құралы ғана емес, сонымен қатар оның тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруға ықпал ететін маңызды тәрбие құралы болып табылады.

4. Заманауи бестемше ойыны

Заманауи бестемше ойыны дәстүрлі түрінен тыс жаңа форматтарда да кеңінен қолданылады. Мысалы, мектептер мен балабақшаларда бұл ойын жарыс түрінде ұйымдастырылып, балалардың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Мұндай жарыстар балалардың ептілігін, жылдамдығын және зейінін дамытуға көмектеседі. Сонымен қатар, ұлттық құндылықтарды насихаттау мақсатында бестемшенің цифрлық нұсқалары жасалуда, бұл балаларға ойынның заманауи технологиялармен үйлесімде ойнауына жағдай жасайды. Цифрлық нұсқалар балаларға ойын арқылы ұлттық мәдениетпен танысуға, сондай-ақ жаңа технологияларды меңгеруге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Бестемше ойыны қазақ халқының бай мәдени мұрасының бір бөлігі болып табылады. Бұл ойын баланың физикалық және зияткерлік дамуына оң әсер етіп, сонымен қатар оның ұлттық дәстүрлерге деген қызығушылығын арттырады. Бестемше ойыны балаларға тек көңіл көтеру құралы емес, сонымен қатар оларды ептілікке, зейін мен шыдамдылыққа, әлеуметтік қарым-қатынасқа және топта жұмыс істеуге баулиды. Ұлттық құндылықтарды насихаттаудың бір жолы ретінде бестемшенің заманауи форматтары мен цифрлық нұсқалары балалардың қызығушылығын арттырып, дәстүрлерді жаңғыртуға мүмкіндік береді. Осындай ойындарды жаңғыртып, жас ұрпаққа жеткізу ұлттық құндылықтарды сақтаудың, оларды ұрпақтан-ұрпаққа жеткізудің және болашақ ұрпақтың мәдениетке деген құрметін қалыптастырудың маңызды қадамы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Мектепке дейінгі балалардың дене тәрбиесі. - №. 111. 178-181.**
- 2. «Қазақтың ұлттық ойындары» Базарбек Төтенаев, Алматы «Қайнар» баспасы 1994 ж.**
- 3. Интернет желісі.**

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.